

SLOVENSKÁ PRÁVNÁ DOKUMENTÁCIA PRE UTEČENCOV A ŽIADATEĽOV O AZYL A OTÁZKA JEJ ZROZUMITEĽNOSTI V PREKLADOCH DO ARABČINY¹

ZUZANA GAŽÁKOVÁ²

Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Bratislava, Slovensko

GAŽÁKOVÁ, Zuzana: Slovak legal documentation for refugees and asylum seekers and the question of its comprehensibility in Arabic translations. *Jazykovedný časopis (Journal of Linguistics)*, 2025, Vol. 75, No. 2, pp. 452–467.

Abstract: Creating comprehensible documents for asylum seekers from Arabic-speaking regions presents a challenge due to differences in legal cultures, institutionally established norms, and vastly different social and cultural backgrounds. Such materials should consider the recipients' level of understanding within their social context, cultural conventions, and the diverse connotations of terms used. This article examines selected features of original Slovak legal documentation on migration and asylum seekers translated into Arabic, alongside its updated and revised version developed within the framework of the RESPLAIN project. It also explores ways to simplify Arabic legal language for recipients from diglossic Arabic-speaking environments arriving in Slovakia, where understanding complex legal texts in Modern Standard Arabic (MSA) cannot be taken for granted.

Keywords: Modern Standard Arabic, Educated Spoken Arabic, diglossia, spoken dialects, legal terminology, comprehensibility.

1. ÚVOD

K problematike tvorby a aktualizácie dokumentov v arabskom jazyku, ktoré sa týkajú žiadateľov o azyl a ochrany utečencov, sme sa dostali prostredníctvom projektu RESPLAIN – *Research and Response: Plain Language in Administrative Communication with Refugees* [Výskum a odpoveď. Zrozumiteľný jazyk v administratívnej komunikácii s utečencami]. Jeho hlavným cieľom bolo zlepšiť prístup k informáciám a zdokonaľiť komunikáciu so žiadateľmi o azyl a utečencami, ktorí využívajú služby poskytované verejnými subjektami na území Slovenska. Tento cieľ

---

¹ Tento článok vznikol v rámci projektu RESPLAIN *Research and Response: Plain Language in Administrative Communication with Refugees*, ktorý sa realizoval v spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave, Migračným úradom SR, Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV, Ministerstvom vnútra SR, UNHCR a Ligou za ľudské práva, č. zmluvy SVK01/2023/0000000051/000. JÚEŠ SAV sa podieľal na rámcovom vypracovaní skrátených znení *Poučenia* (pozri pozn. č. 3) a táborových poriadkov. Tieto texty boli upravované a aktualizované aj v slovenskej verzii.

² Za doplnenia a pripomienky k jednotlivým častiam textu srdečne ďakujem Mgr. Bronislave Chocholovej, PhD., z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV a doc. Mgr. Helene Tužinskej, PhD., z Filozofickej fakulty UK.

sme sa snažili dosiahnuť aj prostredníctvom aktualizácie a harmonizácie pôvodnej dokumentácie Ministerstva vnútra SR, ktorá sa týkala žiadateľov o azyl a ochrany utečencov, s terminológiou Európskej únie a jej následného prekladu do anglického, francúzskeho, ukrajinského, ruského, tureckého, arabského, perzského a bengálskeho jazyka, ako aj do jazykov paštú, hindu, urdu a dárí. Náplňou tohto príspevku je zdokumentovať a odôvodniť hlavné zmeny a úpravy arabskej verzie tejto dokumentácie, čo by mohlo byť užitočné pri budúcich úpravách.

Počas trvania projektu RESPLAIN došlo k aktualizácii pôvodnej verzie a k vytvoreniu zjednodušenej verzie rozsiahleho materiálu Ministerstva vnútra SR s názvom *Poučenie žiadateľa o udelenie azylu o právach a povinnostiach* (ďalej *Poučenie*),³ ako aj táborových poriadkov jednotlivých záchytných a pobytových táborov. Nemáme informácie, kedy bola pôvodná verzia *Poučenia* preložená do arabčiny, ale predpokladáme, že zrejme v 90. rokoch, v období po osamostatnení Slovenskej republiky. Je možné, že text bol následne upravovaný viacerými prekladateľmi, čo zrejme viedlo k použitiu rozličnej terminológie na označenie rovnakých javov. V priebehu riešenia projektu sa zmenila časť legislatívy a vznikla aj možnosť výraznejšie skrátiť arabskú verziu textu *Poučenia* z pôvodných 32 strán (!) na 9. Týmto zmenám bolo možné prispôbiť aj vizuálnu stránku, čím sa darilo naplniť cieľ projektu – priblížiť a sprehľadniť obsah dokumentácie pre potreby žiadateľov o azyl s obmedzenými možnosťami porozumenia právneho textu.⁴ Situáciu však komplikovala výrazná odlišnosť jazykových a kultúrnych kontextov (napr. medzi Slovenskom a arabskými krajinami) a diglosná povaha arabčiny (pozri ďalej).

Chceli by sme tiež konštatovať, že týmto príspevkom nemáme v úmysle vrhať nepriaznivé svetlo na pôvodný stav tejto dokumentácie, nakoľko v minulosti s určitou plnila svoj účel. Okrem nižšie uvedených nedostatkov sa v arabských materiáloch objavovala istá neobratnosť, ktorú možno pripísať nedostatočne rozvinutým metodikám prekladu právnych textov do arabského jazyka v našom prostredí v tých časoch.⁵ Vzhľadom na úplnú neznalosť niektorých jazykových mutácií (arabčina, perzština, paštu a pod.) si zrejme jednotlivé inštitúcie ani neuvedomovali možnú neaktuálnosť príslušných textov.

Celková potreba aktualizácie vyplynula z pretrvávajúcej migračnej krízy, z nevyhnutnosti terminologicky zosúladiť texty s dokumentáciou Európskej únie, ako aj pod vplyvom viacerých zmien vo vnútroštátnej legislatíve. Prepracovanie materiálov však nebolo ľahké aj vzhľadom na časovú náročnosť a pre nedostatok odborníkov v určitých jazykových špecializáciách.

³ Pozri: *Poučenie žiadateľa o udelenie azylu o právach a povinnostiach*. 8.11. 2025 [online].

⁴ V časovom strese a v situácii ohrozenia žiadateľa o azyl neraz potvrdili svojimi podpismi, že týmto dokumentom porozumeli, aj keď miera porozumenia nebola overená (Tužinská 2020, s. 139 – 152).

⁵ Pôvodná arabská verzia *Poučenia* mala v záhlaví ako podnadpis po arabsky uvedené „slovenský jazyk“. Dlhو sme nerozumeli prečo, a len potom sme si všimli, že slovenská verzia má v záhlaví uvedené „slovenčina“.

2. ŠPECIFIKÁ ARABSKY HOVORIACEHO PROSTREDIA

Výsledky prezentované v tejto štúdii sa opierajú o aktualizáciu arabskej verzie dokumentácie určenej arabsky hovoriacim žiadateľom o azyl a na ňu nadväzujúce školenia tlmočníkov, ktoré prebehli v rokoch 2023 – 2024. Jazykové a kultúrne špecifiká tu zohrávali dôležitú úlohu, preto považujeme za potrebné na úvod stručne objasniť základné charakteristiky arabsky hovoriaceho prostredia. Náplňou tohto príspevku však nie je podrobný opis arabskej diglosnej situácie ani dôkladnejšie vyhodnotenie výskumu v tejto oblasti. Preto v prehľade uvádzame aspoň bibliografické odkazy na relevantné práce k tejto problematike.

Moderná spisovná arabčina (Modern Standard Arabic, MSA, *al-luġha 'l-‘arabīja ‘l-fuṣṣḥá*) je oficiálnym alebo jedným z oficiálnych jazykov v geograficky rozsiahlom pásme, ktoré pokrýva viac ako 20 krajín. Môžeme ich ohraničiť na západe Atlantickým oceánom, na severe Stredozemným morom, na juhu Saharskou púšťou a na východe Arabským polostrovom a Irakom. Práve z tohto geografického pásma prichádza do Európy veľké množstvo utečencov.

Jazykovú situáciu tohto regiónu komplikuje viacero skutočností a primárne hlavne fakt, že tento významný a bohatý jazyk⁷ (MSA) nie je materinským a ani primárnym komunikačným jazykom jeho používateľov. Panuje tu totiž špecifická situácia známa ako tzv. *diglosia* (podľa Ferguson 1959) (arab. *izdiwádž luġhawī, izdiwádžīja*), čiže existencia dvoch základných jazykových foriem, ktoré sa navzájom dopĺňajú.⁸ Zjednodušene by sme mohli tento lingvistický jav opísať takto: popri kodifikovanej, gramaticky zložitejšej a nadradenej variete MSA tu existujú subštandardné hovorové jazyky (označované aj ako dialekty), ktoré sa používajú v bežnej komunikácii (arab. *‘ammīja, lahdža, luġha dāridžīja*).

Moderná spisovná arabčina (MSA) sa ako *lingua franca* používa v celom arabskom svete a uplatňuje sa najmä vo formálnej písomnej a ústnej komunikácii, ako sú medzinárodné konferencie,⁹ arabské spravodajské stanice, právne dokumenty, denná tlač, učebnice alebo dabing zahraničných seriálov, ktoré sú následne distribuované do rôznych arabských krajín. MSA si stále zachováva dominantnú pozíciu aj v oblasti umeleckej literatúry, hoci je zrejmé, že jazykové preferencie a praktiky autorov

---

⁶ Pri prepise arabských mien do latinky používame zjednodušenú vedeckú transkripciu podľa Gažáková – Pauliny 2013, s. 3.

⁷ Odhliadnuc od historického kontextu a lexikálnej bohatosti, arabčina je nositeľom posolstva svätého textu – Koránu – a zosobňuje tak prepojenie s duchovným svetom moslimov.

⁸ Viacerí jazykovedci oprávnene nesúhlasia s prísnou dvojvariantnou dichotómiou diglosie. Za mnohých spomenieme napr. prácu E. Badawiho (1973), ktorý identifikoval pri štúdiu sociolingvistickej situácie v Egypte až päť úrovní (*mustawjāt*) arabského jazyka. Vo všeobecnosti však platí konsenzus, že *al-fuṣṣḥá* a hovorové jazyky predstavujú hraničné body variačného kontinua. Pozri aj Suleiman 2006, s. 173 – 178; u nás Drozdík 2006; Brieška 2009a, 2009b.

⁹ Aj v tomto prípade arabský rečník spravidla svoj prejav číta, pretože má problém v MSA spontánne prednášať bez zachádzania do hovorového jazyka.

sa postupne menia.¹⁰ Ľudia si MSA osvojujú najmä prostredníctvom školského vzdelávania, keďže ju presadzujú vzdelávacie a štátne inštitúcie ako univerzity (tu ale napr. s výnimkou Egypta), vedecké akadémie arabského jazyka, ministerstvá, kazatelia v mešitách a pod. Vzdelaní Arabi sú tak spravidla s MSA v každodennom kontakte, väčšina z nich v nej pravidelne číta a rozumie jej. Keď sa však pokúšajú v MSA spontánne komunikovať, v prevažnej väčšine tento štandard nedosahujú, aj keď si to mnohí o sebe myslia (Gažáková – Pauliny 2013, s. 127 – 130; Drozdík 2006, s. 67). Nezriedka dochádza k tomu, že aj rečníci v televíznom programe začínajú diskutovať v MSA, no postupne zachádzajú do svojho hovorového jazyka. Podobný jav možno pozorovať aj u profesorov na prednáškach.¹¹

Ľudia bez vyššieho vzdelania sú v každodennom živote s MSA v obmedzenejšom kontakte a ovládajú ju spravidla pasívne. Na bežnú komunikáciu v arabskom prostredí používajú takmer výlučne regionálny hovorový jazyk. Hovorové jazyky však po stáročia podliehajú citeľným inojazyčným vplyvom, a to najmä francúzštiny, španielčiny a berberských jazykov v oblasti arabského Maghribu či angličtiny a francúzštiny v oblasti arabského Mašriku. Napríklad v Egypte v minulosti zohral pri formovaní hovorových jazykov dôležitú úlohu silný vplyv osmanskej turečtiny. Aj preto sú medzi subštandardnými hovorovými jazykmi zásadné rozdiely najmä pokiaľ prebieha komunikácia medzi aktérmi z geograficky vzdialených oblastí arabského sveta a ich vzájomné porozumenie môže byť, bez prechodu do vyššej variety, výrazne obmedzené.¹² Subštandardné hovorové jazyky však nemajú žiaden oficiálny status a ich písomná podoba nie je ustálená, keďže sa v nich až donedávna písomne

---

¹⁰ V 20. storočí sa využitie hovorového jazyka v arabskej literatúre obmedzovalo predovšetkým na sociolingvistickú charakteristiku postáv, dialógy v dramatických dielach a na oblasti humoru či satiry, pričom v poézii sa objavovala sporadicky, najmä v Egypte.

¹¹ Osobné skúsenosti autorky z pobytov v Egypte a Alžírsku.

¹² Za najtradičnejšie sa pokladá rozdelenie arabských hovorových jazykov na geografickom základe. Tu rozlišujeme dve základné skupiny: západné (*maghribí*) a východné (*mašriqí*) dialekty, ktoré sa líšia na všetkých lingvistických úrovniach. V rámci tohto delenia rozpoznávame niekoľko dialektových okruhov:

1. Veľkú skupinu tvoria *severoafrikké (maghribí)* dialekty, kde zaraďujeme hovorové jazyky Líbye, Alžírsku, Tunisku, Maroka, dialekt Mauretánie, Mali a Západnej Sahary (tzv. *ħassánija*), ale aj maltský jazyk a zaniknuté dialekty Andalúzie a Sicílie.
2. Východná (*mašriqí*) dialektová skupina sa začína *egyptskými dialektmi*, kam patria hovorové jazyky Sudánu, Čadu, Eritrey, Džibutska a Somálska.
3. *Sýrsko-palestínske* dialekty zasahujú okrem Sýrie a Palestíny aj do Jordánska a Libanonu.
4. *Dialekty Arabského polostrova* zahŕňajú väčšinu Arabského polostrova (oblasti Nadždu, al-Ĥidžázu, Jemenu, Kuvajtu, Ománu, Spojených arabských emirátov ako aj Bahrajn a Katar) vrátane beduínskych dialektov. Napriek tomu, že táto oblasť predstavuje kolísku arabskej civilizácie, hovorové jazyky tohto regiónu patria k najmenej preskúmaným.
5. *Irackými* (alebo aj tzv. mezopotámskymi) *dialektmi* sa rozpráva okrem Iraku a východnej Sýrie aj v dnešnom Iráne (najmä v provincii Ĥúzistán). Podľa Gažáková – Pauliny 2013, s. 131 – 132.

komunikovalo len v obmedzenej miere. Až s nástupom internetu, SMS a sociálnych sietí začali Arabi každodennú hovorovú komunikáciu bežne zapisovať. Tieto zápisy vznikali spontánne, mimo akýchkoľvek normotvorných mechanizmov, s množstvom odlišných niekedy až idiosynkratických pravopisných konvencií.¹³ Hovorové jazyky začali následne masívne prenikať do ľudovej kultúry, seriálov, populárnych piesní či reklamnej sféry a úspešne sa presadzujú aj v umeleckej literatúre (najmä u mladej generácie autorov). Stredové variety sa súhrnne označujú ako tzv. zmiešaná alebo stredná arabčina, ktorá je v ústnom prejave často odborne nazývaná aj prestížna orálna arabčina¹⁴ (POA) (Drozdík 2006, s. 64), aj keď jej koncept je ťažko uchopiteľný.¹⁵ Zmiešané varianty arabčiny, ktoré z MSA preberajú terminológiu, pričom si zachovávajú hovorový ráz, začali prevládať vo virtuálnom priestore (blogy, online diskusie a fóra), kde sa zložitá pravidlá MSA nevnímajú ako záväzné.

V bežnej komunikácii sú teda hovorové jazyky charakteristické značnou variabilitou a aj vzájomnou nezrozumiteľnosťou, najmä pokiaľ ich používatelia pochádzajú z uzavretých komunít či zo vzdialených častí arabského sveta (Mauretánia, Alžírsko, Jemen, Irak). Aj preto mnohí bádatelia a arabskí intelektuáli prirovnávajú diglosné arabské prostredie ku kríze (*azma*), veľkému problému (*qadīja*) alebo konfliktu (*širāʿ*) (Boussofara-Omar 2006, s. 629). Vo všeobecnosti platí, že čím je kontext odbornejší, tým viac sa v komunikácii využíva slovná zásoba a prvky MSA. Zmena však väčšinou neprebíha v podobe náhleho prepnutia kódov (*code switching*), ale skôr zvýšením výskytu prvkov opačnej variety (Versteegh 1997, s. 194). Aj preto zohráva vzdelanie uchádzačov o azyl a ich ochota spolupracovať dôležitú úlohu pri miere porozumenia daných materiálov.

Z našich skúseností vyplýva, že sa tieto skutočnosti neberú do úvahy v dostatočnej miere pri práci so žiadateľmi o azyl z arabského prostredia. Rozdiely medzi modernou spisovnou arabčinou (MSA) a hovorovými jazykmi sú často chápané zjednodušene, prípadne prirovnávané k rozdielom medzi spisovnou slovenčinou a nárečiami Slovenska, táto problematika je však zložitejšia. Znalosť MSA v oblasti práva sa na druhej strane u bežných ľudí preceňuje. V budúcich školeniach je preto nevyhnutné venovať čas dôkladnej príprave materiálov na tlmočenie a prispôbiť ich tak viac potrebám účastníkov z arabsky hovoriacich krajín, ako aj nižšie uvede-
ným špecifikám.

---

¹³ Sem patrí napríklad používanie latinky, integrácia anglických lexikálnych prvkov a využívanie číslíc na grafické zaznačenie foném, pre ktoré latinka nemá ekvivalent (napr. pre spoluhlásky *ʾajn*, *há*, *qáfa* a i.).

¹⁴ *Educated Spoken Arabic* (ESA) (Mitchell 1986); alebo napr. *lughat al-muthaqqafīn* [jazyk intelektuálov] (Badawi 1973).

¹⁵ Everyone claims to believe that Educated Spoken Arabic is rule-governed, but none seems to be able to come up with the rules. [Každý tvrdí, že prestížna orálna arabčina sa riadi určitými pravidlami, no zdá sa, že nikto nedokáže tieto pravidlá stanoviť.] (Parkinson 2003, s. 29).

3. PÔVODNÁ A AKTUALIZOVANÁ VERZIA ARABSKEJ DOKUMENTÁCIE

Tento rozsiahlejší všeobecný úvod je dôležitý pre lepšie pochopenie východiskovej situácie arabsky hovoriacich žiadateľov o azyl v SR a ich potrieb. Často im chýba vyššie vzdelanie, nezriedka pochádzajú z ekonomicky znevýhodneného prostredia, pričom nemusia mať skúsenosti s niektorými základnými zariadeniami a moderným technickým vybavením. Nasvedčujú tomu aj vybrané pokyny v jednotlivých táborových poriadkoch, napr. táborový poriadok pre pobytový tábor v Opatovskej Novej Vsi, bod. 16 „Kuchyná“: *„Prosíme, aby ste používali rýchlovarnú elektrickú kanvicu výlučne na zohriatie vody, ak do nej dáte mlieko, zničí sa.“*

Od týchto skutočností sa ďalej odvíja aj ich miera (ne)pochopenia právnych textov, pretože sú písané v stylisticky zložitom jazyku, ktorý sa nepoužíva v bežnej komunikácii a ktorý nie je ani ich materinským jazykom. Pre lepšie porozumenie týchto dokumentov (pozri nižšie) nemusí byť dostatočná ani prítomnosť kvalifikovaného tlmočníka.¹⁶ Tlmočníci, hoci sú väčšinou arabského pôvodu, môžu pochádzať vo vzťahu k žiadateľovi z geograficky vzdialeného regiónu a následne sa vo všeobecnosti snažia komunikovať takou hovorovou varietou arabského jazyka, ktorá je bližšie k spisovnej norme a bez lokálnej terminológie (tzv. prestížna orálna arabčina POA),¹⁷ pokiaľ sú toho schopní. Ich úlohou je tak preklenúť kultúrnu priepasť medzi príslušnou arabskou krajinou a slovenským inštitucionálnym prostredím, čo v praxi okrem iného znamená aj prerozprávanie komplexných právnych formulácií do pre prijímateľa zrozumiteľného hovorového či menej formalizovaného variantu, hoci prerozprávanie už nemusí byť úplne verné pôvodine. Kultúru tu pritom treba chápať nie v užšom zmysle pokročilého intelektuálneho rozvoja človeka, ktorý sa odráža v umení, ale v širšom antropologickom zmysle všetkých spoločensky podmienených aspektov ľudského života. Súvisí teda so všeobecnými poznatkami, ktoré zvyčajne zahŕňajú prácu politických inštitúcií, vzdelanie, históriu a aktuálne dianie. Problémom pre prekladateľa sa stáva dodržiavanie noriem kultúrnej vzdialených prostredí, resp. rozhodovanie, ktoré normy sa majú v konkrétnych situáciách uprednostniť (Schäffner – Adab 1995, s. 329).

Materiály, s ktorými sú žiadatelia o azyl v SR konfrontovaní, zahŕňajú najmä spomínané rozsiahle *Poučenie* Ministerstva vnútra SR, s ktorým sa žiadateľ oboznamuje na začiatku azylového konania, a jednotlivé táborové poriadky. Je pochopiteľné, že tieto materiály musia spĺňať zásadné právne kritériá a že každé slovo takéhoto textu musí mať presne vymedzený význam. Chceli by sme tiež dodať, že sa nebudeme dôkladnejšie zaoberať zjavnými gramatickými chybami v pôvodnom znení, kto-

¹⁶ Od tlmočníkov sa okrem jazykových kompetencií a bohatých skúseností neraz očakáva právna, sociálna, kultúrna či dokonca psychologická expertíza, ktorou nedisponujú (viac Tužinská 2023).

¹⁷ Zväčša sú k dispozícii tzv. komunitní tlmočníci bez dostatočnej praktickej znalosti etického kódexu (viac pozri Šveda – Tužinská 2021).

ré sa tu príležitostne objavujú, napr. *فستعين المحكمة وصياً أو ولياً*, správne by malo byť *فستعين المحكمة وصياً أو ولياً*.¹⁸

Plné znenie hutného právneho textu *Poučenia* obsahuje komplikované slovenské súvetia s pomerne náročnou terminológiou, ktoré sú následne, vzhľadom na právnu povahu textu, prekladané s filologickou dôkladnosťou do MSA. Text je prirodzene orientovaný na slovenský právny systém,¹⁹ s ktorým arabskí žiadatelia o azyl nemajú praktickú skúsenosť. Výsledná arabská verzia tak stále zostáva – aj napriek štylistickej aktualizácii – značne komplikovaná. Spôsobuje to nielen náročná predloha, ale aj samotný arabský právny jazyk, ktorý je charakteristický množstvom pasívnych slovesných tvarov a častým použitím tzv. *mašdarov*,²⁰ najmä vo viacnásobných genitívnych spojeniach (napr. *تمديد فترة قرار البت بالجوء* – „predĺženie lehoty na vydanie rozhodnutia o žiadosti o azyl“), pretože práve tento gramatický tvar vyjadruje univerzálnosť, neosobnosť, neutralitu a obsahovú presnosť potrebnú v právnej oblasti.

K nedostatočnej zrozumiteľnosti MSA v oficiálnych právnych kontextoch prispieva aj samotný charakter arabského písma (tzv. *scriptio defectiva*), ktoré sa vyznačuje celkovou absenciou vyznačovania krátkych samohlások a v niektorých prípadoch aj dlhých. Táto črta sa vo všeobecnosti pociťuje aj ako jedna z hlavných prekážok v boji s negramotnosťou (Drozdík 2006, s. 24). **Vokalizácia a diakritické prvky nesú zásadnú gramaticko-lexikálnu záťaž**, no v štandardnom zápise sa **systematicky vynechávajú**. To vedie k viacerým **možným interpretáciám** jedného grafického tvaru, čo možno vyriešiť len kontextovo. Písaný text sa tak nedá „rovno čítať“, treba mu najskôr porozumieť, čo znamená nevyhnutú predprípravu bez ohľadu na profesiu a úroveň vzdelania. Právny text charakterizovaný nadmerne dlhými a syntakticky preťaženými vetnými konštrukciami je tak vo všeobecnosti interpretácie náročný, najmä ak sa dokonca predpokladá (a vyplýva to aj z obsahu dokumentu), že žiadateľ o azyl je maloletý, čiže ešte nedovršil osemnásť rokov.²¹

Na ilustráciu si uveďme niekoľko príkladov z tohto materiálu (*Poučenie*, s. 7, bod. 12):

Lehotu na rozhodnutie môže opakovane, najviac o 9 mesiacov predĺžiť nadriadený vedúci zamestnanec zamestnanca migračného úradu, ktorý vo veci koná, ak si

¹⁸ Slov. „...súd vymenuje poručníka alebo opatrovníka.“ V arabskom znení chýba na konci posledného slova tzv. *alif tanwín*. Ide o bežnú chybu z nepozornosti.

¹⁹ Bližšie o prekladoch právnych textov a ich orientácii na právne systémy rôznych kultúr pozri Madsen 1997, s. 291 – 299.

²⁰ V arabskej gramatike je *mašdar* podstatné meno, ktoré označuje *zdrojovú formu slovesa*. V európskych jazykoch sa často prekladá ako „slovesné podstatné meno“ alebo „verboid“. Ide však o oveľa bohatší koncept, ktorý v arabčine plní špecifické syntaktické funkcie a môže byť základom tvorby ďalších derivátov (viac pozri Ditters 2008, s. 164 – 167).

²¹ Pozri napr. *Poučenie*, s. 15, bod 9: „Ak ste umiestnený v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (v centre pre deti a rodiny), ste povinný dostať sa do pobytového tábora do troch dní od nadobudnutia plnoletosti. Uvedené neplatí, ak ste požiadalí o zotrvanie v tomto zariadení.“

rozhodovanie o žiadosti o udelenie azylu vyžaduje posúdenie zložitých skutkových alebo právnych otázok alebo veľký počet žiadateľov podalo súčasne žiadosť o udelenie azylu a je veľmi zložité rozhodnúť o nej do 6 mesiacov od začatia konania alebo nie je možné rozhodnúť do 6 mesiacov od začatia konania z dôvodu, že žiadateľ nespôsobuje alebo iným spôsobom sťažuje posúdenie žiadosti o udelenie azylu.

يجوز تمديد فترة قرار البت باللجوء، بعد أقصى لمدة 9 أشهر، من قبل المسؤول الأعلى في مكتب الهجرة، والذي يقوم بتقييم الحالة. إذا كان القرار بشأن طلب اللجوء يتطلب تقييماً لقضايا معقدة من الوقائع أو القانون أو عدداً كبيراً من المتقدمين قدموا طلب اللجوء في نفس الوقت، فمن الصعب جداً اتخاذ قرار في غضون 6 أشهر من بدء الإجراءات. كما لا يمكن اتخاذ قرار بشأن اللجوء في غضون 6 أشهر من بدء الإجراءات بسبب عدم تعاون مقدم الطلب أو أنه بشكل آخر يعرقل تقييم طلب اللجوء .

Snád' ešte nezrozumiteľnejší je v arabčine bod 27 *Poučenia*, ktorý sa týka závažnej otázky – podmienok, za akých je dovolené žiadateľovi o azyl pracovať. Kým tu slovenský originál rešpektuje bežnú legislatívnu hierarchiu (hlavná norma, výnimky, doplnenia), arabský text vyznieva neprirodzene a je syntakticky preťažený. Dôvodom je nielen vysoká koncentrácia abstraktnej právnej terminológie, ale aj doslovný preklad podmienkovej vety, ktorá využíva síce gramaticky správnu, ale ťažkopádnu zápornú konštrukciu. (*Poučenie*, s. 11, bod 27):

Na území Slovenskej republiky môžete pracovať po šiestich mesiacoch od začatia konania o udelenie azylu okrem prípadu, ak:

a) podanie správnej žaloby proti rozhodnutiu migračného úradu nemá odkladný účinok a správny súd nerozhodol o priznaní odkladného účinku, alebo

b) Najvyšší súd SR nerozhodol o priznaní odkladného účinku kasačnej sťažnosti proti rozhodnutiu správneho súdu.

يمكنك العمل في أراضي الجمهورية السلوفاكية بعد ستة أشهر من بداية إجراءات اللجوء إلا إذا:
أ) تم تقديم دعوى إدارية ضد قرار مجلس الهجرة ليس له أثر رجعي ولم تصدر المحكمة الإدارية حكماً بشأن منح الأثر الرجعي، أو
ب) لم تصدر المحكمة العليا للجمهورية السلوفاكية حكماً بشأن الاعتراف بالأثر الرجعي لشكوى النقص ضد قرار صادر عن محكمة إدارية

Značná nezrozumiteľnosť dokumentácie tak môže viesť k nepochopeniu pokynov, čo môže byť kvalifikované ako nespôsobnosť žiadateľa o azyl s autoritami prijímajúcej krajiny. V krajnom prípade to môže mať vážne právne následky, preto je dôležité podporiť spätnú väzbu týkajúcu sa kvality porozumenia.

Dalším zásadným problémom pôvodnej dokumentácie bola terminológia, ktorú bolo treba aktualizovať a spresniť najmä prostredníctvom eliminácie často využíwanej arabskej synonymie a s dôrazom na významovú jednoznačnosť. Ako príklad vyberáme dva kľúčové termíny pre každého žiadateľa o azyl: „pobyťový tábor“ a „záchranný tábor“. V pôvodnej arabskej dokumentácii už samotné slovo „tábor“ priebež-

ne variovalo medzi termínmi *mu'askar* a *muchajjam*, pričom *mu'askar* sa spravidla používa na označenie organizovaného dlhodobého fungujúceho hromadného ubytovacieho zariadenia pôvodne vojenského typu (arab. *'askarī* – ‚vojak‘) (al-Mundžid 1997, s. 505). Časom sa začal termín používať aj v iných kontextoch, napr. „trénin-gový tábor karate“ (arab. *mu'askar tadrib li 'l-kárátéh*) alebo „západný“, resp. „vý-chodný blok“ (arab. *mu'askar gharbí*, resp. *šarqí*) a pod., kde nadobudol nový alebo prenesený význam. Výraz *muchajjam* sa primárne používa na označenie dočasného stanového tábora (porov. arab. *chajma* – ‚stan‘), no vyskytuje sa aj v spojeniach typu „utečenecký tábor“ (arab. *muchajjam al-ládži'ín*), kde poukazuje na prechodný pro-vizórny charakter ubytovacieho zariadenia. Aj z tohto dôvodu sme sa pri unifikácii terminológie priklonili k termínu *mu'askar*, keďže označuje všeobecný typ tábora a zároveň najadekvátnejšie korešponduje s anglickou verziou textov, v ktorej sa kon-sistentne používa výraz *camp*.

Vážnejší problém nastal pri termíne „záchytný tábor“, ktorý bol v pôvodnej verzii prekladaný ako *mu'askar i' tiqál*. Ten síce môže označovať aj záchytný tábor, čiže zariadenie, ktorého klient je dočasne obmedzený na slobode²² (arab. *i' taqala* – ‚zadržať, internovať, uväzniť‘). Zároveň sa však bežne používa na označenie inter-načného tábora – často zriadeného z politických alebo vojenských dôvodov a spoje-ného s neľudskými podmienkami – alebo dokonca koncentračného tábora (arab. *mu-'askarát al-i' tiqál an-názija* – ‚nacistické koncentračné tábory‘).²³ Známy arabsko-anglický slovník H. Wehra (Wehr 1980, s. 630) ponúka výlučne túto alternatívu. Termín sme konzultovali aj s niekoľkými rodenými hovoriacimi, ktorí potvrdili jeho výraznú negatívnu konotáciu a uviedli, že takéto označenie azylového zariadenia im evokuje obraz „miesta niekde uprostred púšte, kam človek ide a už sa nevráti“.²⁴

Je teda pravdepodobné, že použitie tohto termínu mohlo v minulosti vyvolať negatívne emócie a nedôveru arabských žiadateľov o azyl voči našim prijímajúcim azylovým zariadeniam, čo mohlo prispieť k budovaniu nedôvery či k nespolupráci s úradmi.

Negatívne konotácie termínu sa pri tvorbe pôvodnej verzie s veľkou pravdepodo-bnosťou nebrali do úvahy. Pri hľadaní vhodnejšej alternatívy sme zvažovali aj ter-mín *mu'askar ihtidžáz*, ktorý sa tiež objavoval v pôvodnej verzii. Tento termín by mohol do istej miery vystihovať význam slovenského slova „záchytný“ (arab. *ihta-džaza* – ‚zadržať‘) a má formálne neutrálnejší charakter, avšak napokon sme ho ne-

²² „Záchytný tábor je účelové zariadenie Ministerstva vnútra SR, do ktorého sú žiadatelia umiestnení po začatí azylového konania aj z dôvodu prijímacej zdravotnej karantény. Počas celého obdobia trvania zdravotných vyšetrení, ktoré trvajú spravidla dva až tri týždne, nie je dovolené opustiť toto zariadenie.“ (Ekonomická encyklopédia) 1. 12. 2024 [online].

²³ Napr.: *Júri 2024 tuwadždžih al-anžár naḥwa našab mu'askar i' tiqál nází*. [Euro 2024 upriamuje pozornosť na pamätník nacistického koncentračného tábora.] 25. 6. 2024 [online].

²⁴ Na základe konzultácie s rodeným hovoriacim arabčiny Michaelom Moawedom Bastom 5. 7. 2024.

zvolili. V minulosti sa totiž tiež používal na označovanie internačných táborov na severe Afriky, v období francúzskej koloniálnej správy, a preto v sebe nesie historické a politicky zaťažené asociácie, ktorým sme sa rozhodli vyhnúť.²⁵

Nakoniec sme prijali riešenie, ktoré sa opiera o terminologické postupy Európskej únie. V jej dokumentácii sa anglický termín *reception camp* prekladá ako *mu‘askar al-istiqbál* – ‚prijímací tábor‘, ktorý už názvom naznačuje, že ide o zariadenie, prostredníctvom ktorého je žiadateľ o azyl prijímaný na našom území. V slovenských materiáloch sa však naďalej používa pojem „záchytný tábor“,²⁶ čo môže viesť k nejasnostiam pri spätnom preklade z arabčiny do slovenčiny. Variabilitu terminologických riešení v rámci EÚ dokladá aj nemecká prax, kde sa záchytný tábor po arabsky označuje ako *markaz quḍúm al-láḍži‘ín*²⁷ – „centrum príchodu migrantov“. Podobný posun sledujeme aj v Taliansku, kde sa tiež slovo „tábor“ nahrádza neutrálnejším termínom „centrum“²⁸. Je pravdepodobné, že rovnakým smerom sa bude uberať aj slovenská terminológia, keďže aj samotný výraz „tábor“ nesie určitú negatívnu konotáciu.

V pôvodnej verzii *Poučenia* sme ďalej identifikovali viacero variácií pomenovania totožných javov či určitých štylizácií s použitím rôznych synonym. Takáto nejednotnosť sa môže javiť ako marginálna, avšak v ojedinelých prípadoch môže viesť k nejasnostiam. Tu môžeme spomenúť niekoľko zdanlivo menej závažných, ale dôležitých označení, ktorých zjednotenie uľahčuje prehľadnosť textu, napr. označenie Slovenskej republiky ako *al-Džumhúrija as-slúfákija* (aj *džumhúrija Slúfákija*), označenie rozhodnutia Migračného úradu ako *qarár* alebo aj *batt*, ako aj vyššie spomínané označovania jednotlivých typov táborov, napr. záchytný tábor bol v rámci textu a dokonca v rámci tej istej vety označovaný ako *mu‘askar i‘tiqál* (ale aj *mu‘askar iḥtidžáz*) a pobytový ako *mu‘askar iqáma* (ale aj *muchajjam iqáma* či *mu‘askar sakanī*), čím sa navodzoval dojem, že text odkazuje na viacero odlišných zaříadení, napr. *Poučenie*, str. 5, bod 1:

بعد تقديم طلب اللجوء الخاص بك ، سيتم وضعك في معسكر اعتقال ، حيث سيتم تقييد حرية حركتك في منطقة معسكر الاحتجاز ، حتى يقرر طبيبك أن حالتك الطبية تسمح بنقلك إلى معسكر سكني

Po podaní žiadosti o azyl budete umiestnený do záchytného tábora (mu‘askar i‘tiqál), kde bude vaša sloboda pohybu obmedzená na priestor tohto záchytného zariadenia (mu‘askar al-iḥtidžáz), až kým váš lekár nerozhodne, že váš zdravotný stav dovoľuje presun do ubytovacieho tábora.

²⁵ *Mu‘askarát al-iḥtidžáz wa ‘l-‘amal fī šimāl Ifríqijá*. [Záchytné a pracovné tábory na severe Afriky.] 20. 11. 2024 [online].

²⁶ Zariadenia migračného úradu. 25. 6. 2024 [online].

²⁷ *Marákiz quḍúm al-láḍži‘ín wa marákiz al-quḍúm, ittichádh al-qarár wa ‘t-tarhíl*. [Centrá príchodu utečencov a centrá príchodu, rozhodovacie konanie, vyhostenie.] 20. 11. 2024 [online].

²⁸ *Ḥaqquka fī ‘l-baqá‘ fī markaz al-istiqbál*. [Tvoje právo zostať v prijímacom centre.] 10. 7. 2024 [online].

Spomedzi synonymických štylistických fráz spomeňme synonymické spojenia *anta mulzam* – ‚si povinný‘ ale aj *anta muṭálib* – ‚očkáva sa od teba‘, ktoré bolo potrebné v texte unifikovať. Ako ďalší príklad možno uviesť pomenovanie dokladu o oprávnení na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, ktoré malo v Poučení pôvodne dve podoby: *ithbát li ʿt-tarchiṣ li taqdīm ar-riʿája aṣ-ṣiḥḥíja* – ‚potvrdenie o nároku na zdravotnú starostlivosť‘, ako aj *ithbát istiḥqáqika li ʿr-riʿája ʿṣ-ṣiḥḥíja* – ‚doklad o vašom nároku na zdravotnú starostlivosť‘. Obe podoby sú síce z jazykového hľadiska akceptovateľné, avšak použitie dvoch odlišných označení pre ten istý dokument nepôsobí konzistentne.

Medzi dôležité úpravy celej dokumentácie patrilo aj doplnenie aktuálnych adries a kontaktných údajov na rôzne slovenské úrady a inštitúcie, s ktorými môže žiadateľ o azyl prísť do styku. V pôvodných materiáloch boli tieto údaje uvedené takmer výlučne v arabčine, napr. Úrad na ochranu osobných údajov (مكتب حماية البيانات الشخصية) na ulici Hraničná 12 (هرانيتشنا 12), čo mohlo spôsobovať problémy, pokiaľ by mal žiadateľ o azyl skutočný záujem takúto inštitúciu vyhľadať, resp. kontaktovať hoci aj s pomocou nearabsky hovoriaceho človeka. Už samotné slovo „hraničná“ je pre Araba ťažko vysloviteľné.

Zároveň je potrebné skonštatovať, že pôvodná aj aktualizovaná verzia dokumentácie je napísaná takmer výlučne v mužskom rode, aj keď sa medzi žiadateľmi o azyl objavujú prirodzene aj ženy. V arabčine sa mužský rodový tvar používa ako predvolený štandard vo väčšine kontextov vrátane právnych a administratívnych dokumentov. Je to výsledok štrukturálnej charakteristiky arabského jazyka, ktorý má síce precízne vymedzené tvary pre ženský rod dokonca vo väčšej miere, ako je to v slovenskom jazyku,²⁹ avšak s prevládajúcimi mužskými formami, keď sa odkazuje na zmiešané skupiny alebo všeobecné témy. Napriek početným diskusiám a návrhom na používanie rodovo neutrálnejšieho jazyka najmä v súvislosti s oficiálnymi dokumentmi³⁰ táto problematika vyvoláva množstvo niekedy až úsmevných nejasností³¹ a aj my sme pri aktualizácii materiálov radšej uprednost-

²⁹ Popri samostatných osobných zámenách v 3. osobe jednotného a množného čísla (*huwa* – ‚on‘ pre muža a *hija* – ‚ona‘ pre ženu; *hum* – ‚oni‘ pre mužov a *hunna* – ‚ony‘ pre ženy), má arabský jazyk samostatné osobné zámená aj pre 2. osobu jednotného a množného čísla (*anti* – ‚ty‘ pre ženu a *anta* – ‚ty‘ pre muža; *antum* – ‚vy‘ pre mužov a *antunna* – ‚vy‘ pre ženy). Rozdiely v jednotnom čísle sa strácajú, ak nie sú v texte vyznačené samohlásky. Tieto odlišnosti sa následne prejavujú aj v koncovkách slovíet, ktoré sa líšia a prispôbujú ženským alebo mužským tvarom. Podobne je to aj s prívlastňovacími zámenami.

³⁰ Pozri napr. *Gender Sensitive Guidelines* pre United Nations Economic and Social Commission for Wester Asia s návrhmi pre arabský jazyk 28. 11. 2024 [online], s. 6 – 8.

³¹ Ak si odmyslíme hlboko zakorenené tradičné konvencie arabského písomníctva, stačí uviesť často citovaný príklad arabského slova *náʿib* – ‚poslanec‘, ktoré má aj podobu v ženskom rode *náʿiba* – ‚poslankyňa‘. Slovo *náʿiba* je však aj označením pre ‚pohromu‘ či ‚katastrofu‘, a tak sa môže používať v ironickom alebo zámerne nejednoznačnom zmysle (Al-Haq Al-Abed – Al-Hayek Salah 2012, s. 250 – 251).

nili tradičný „úzus“ t. j. príklon k spoločenskej norme príjemcu v duchu zaužívaných kultúrnych konvencií, podľa ktorých sa zmiešaný kolektív označuje mužským rodом. Toto rozhodnutie sme prijali aj z praktických dôvodov, nakoľko vyznačovanie ženských tvarov a koncoviek v zátvorkách nielen pri osobných zámenách ale následne po tom aj napr. pri slovesných tvaroch by ešte viac sťažilo prehľadnosť už aj tak informačne a graficky náročného textu. Tam, kde to bolo možné, sme využili konštrukcie, ktoré sa vzhľadom na absenciu samohlások v arabskom texte môžu čítať podľa potreby v mužskom či ženskom tvare, napr. *ladajka(-ki) haqq fi...* – ‚ty muž/ty žena máš právo na...‘. Keď sa texty týkali výlučne žien (napr. pasáže súvisiace s tehotenstvom žiadateľiek o azyl, pôrodom a pod.), tak sme dôsledne doplnili vokalizáciu. Tá slúžila na jasné rozlíšenie ženských zámen (*anti* – ‚ty‘ pre ženu), spolu s príslušnými ženskými tvarmi sloves, aby bol obsah jednoznačný.

Ešte treba dodať, že arabské právne texty nepoužívajú vyknanie v klasickom zmysle, aké poznáme v európskych jazykoch. Preto aj my v slovenskej dokumentácii používame priame vyjadrovanie pripomínajúce tykanie, ktoré však nie je považované za nezdvorilé, pričom sa berie ohľad na kontext a neutrálny jazyk, aby text pôsobil univerzálne a profesionálne.

4. ZJEDNODUŠENÉ VERZIE POUČENIA A TÁBOROVÝCH PORIADKOV

Na základe uvedených skutočností v rámci projektu RESPLAIN tím právnych a jazykových expertov z Migračného úradu MV SR, Ligy za ľudské práva, Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV a Filozofickej fakulty UK zostavil zjednodušené (plain) verzie *Poučenia* a táborových poriadkov, ktoré zároveň obsahujú všetky potrebné informácie a ktoré sa následne prekladali do všetkých jazykov.

Zjednodušenie dokumentov aj v arabskej verzii bolo vypracované na základe odporúčaní *Európskych pravidiel tvorby ľahko čitateľných a ľahko zrozumiteľných informácií* (2017). Naším cieľom bolo nájsť stratégiu, ktorá zabezpečí právnu presnosť a zároveň zrozumiteľnosť informácií tak, aby aj ľudia, ktorí z rôznych dôvodov nerozumejú ich rozšírenej verzii (z dôvodu nižšieho vzdelania, stresu a pod.) dôkladne pochopili svoje práva a povinnosti.

Za týmto účelom boli rozsiahle komplikované súvetia a podmienkové vety nahradzané krátkymi vetami v heslovitej podobe. Právnický jazyk bol po konzultáciách s právnikmi zredukovaný a niektoré menej závažné informácie boli vypúšťané. Abstraktná terminológia bola nahradená, pokiaľ to bolo možné, každodennou slovnou zásobou. Výsledkom bolo sprehľadnenie určitých inštitucionálnych procesov do postupných a prehľadných „krokov“.

Jednoduchosť a presnosť vyjadrovania sa docielila aj prostredníctvom eliminácie synonym a zdĺhavých štylizácií v MSA. Používateľskú prístupnosť materiálu

sme sa snažili docieľiť aj využitím neosobných konštrukcií (*jurdžá anna* – ,vyžaduje sa‘, ,je želateľné‘ alebo *jadžúzu/lá jadžúzu* – ,dovoľuje sa‘/,nedovoľuje sa‘), vypúšťaním modálnych slovies vyjadrujúcich zákaz a povinnosť a ich nahrádzaním opisnými tvarmi vyjadrujúcimi nevyhnutnosť (*min ađ-ďarúrí* – ,je potrebné‘) či slovesami možnosti vyjadrujúcimi povolenie, možnosť alebo nemožnosť vykonania určitej činnosti.

Imperatív sme používali výlučne tam, kde bola pri pokynoch a inštrukciách kľúčová stručnosť a jasnosť, napr. „*Neopúšťaj tábor bez povolenia na odchod.*“³² Vo všeobecnosti sme sa však vyhýbali autoritatívnemu tónu a uprednostňovali sme formulácie, ktoré dokumentom dodávajú skôr podporujúci a rešpektujúci charakter. Ten sme sa snažili docieľiť aj úvodnými osobnejšími formuláciami táborových poriadkov, ktoré začínajú slovami: „*teraz sa nachádzaš v pobytovom tábore v meste Rohovce. Tu ti bude poskytnutá zdravotná a sociálna starostlivosť, jedlo, ubytovanie, základné hygienické potreby, ďalšie nevyhnutné veci a vreckové.*“³³

Zjednodušenie formulácií oproti pôvodnému *Poučeniu* môžeme pozorovať aj na nasledujúcej ukážke (porovnaj s neskráteným vyššie citovaným paragrafom *Poučenia*, s. 7, bod. 12), pričom sme z textu vypúšťali dôvody mimoriadnych prípadov:

سيقرر مكتب الهجرة بشأن طلبك للجوء في غضون 6 أشهر، يجوز تمديد فترة قرار بالجوء في حالات استثنائية بحد أقصى لمدة 18 شهراً

Úrad pre migráciu rozhodne o vašej žiadosti o azyl do 6 mesiacov. V mimoriadnych prípadoch môže byť lehota na rozhodnutie o azyle predĺžená najviac o 18 mesiacov.

Vyššia zrozumiteľnosť textu bola zabezpečená aj tým, že sme nahradili pôvodné usporiadanie textu novým vizuálnym formátom s osobitnými podnadpismi, do ktorého boli zapracované farebné grafické prvky s inštruktážnymi ikonami. Zároveň bolo rozmiestnenie textu citlivo prispôbené orientácii sprava doľava so zvýraznením kľúčových bodov pomocou tučného písma a odrážok. Tieto úpravy napomáhajú čitateľovi rýchlejšie sa orientovať v texte a zlepšujú celkový používateľský komfort, keďže používateľ má tak lepší prehľad o časovej následnosti jednotlivých postupov a úkonov.

³² *Poučenie žiadateľa o udelenie azylu o právach a povinnostiach* (arabská mutácia, zjednodušená verzia), [online], s 1.

³³ Porovnaj s pôvodným právne ladeným strohým znením: „*Pobytový tábor Rohovce. Všeobecné podmienky: 1 – Vnútorň poriadok utečeneckého tábora (ďalej len „tábor“) určuje podmienky pobytu žiadateľov o azyl a oboznamuje ich s ich právami a povinnosťami, ako aj s pravidlami zachovania bezpečnosti, čistoty a poriadku v tábore.*“ Zbierka interných predpisov Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

أنت الآن في معسكر الاستقبال في مدينة هومني Humenné

هنا سيتم فحصك من قبل الطبيب.

ستبقى هنا من 3 إلى 4 أسابيع، في حال الضرورة لمدة أطول (إذا كانت حالتك الصحية سيئة)، وبعد إجراءات الدخول سيتم نقلك إلى معسكر الإقامة.

هنا سيتم إصدار بطاقة طالب اللجوء الخاصة بك.

يمكنك أن تستخدمها كوثيقة هويتك إذا كنت قد وصلت إلى الجمهورية السوفاكية مع جواز سفرك

إذا فقدتها يرجى الإبلاغ عن ذلك في المعسكر

انتباه! إذا كنت قد وصلت بدون جواز سفرك فبطاقة طالب اللجوء لا تصلح كوثيقة هويتك

مع بطاقة طالب اللجوء لديك الحق في الرعاية الصحية العاجلة، وهي ضرورية عند كل زيارة للطبيب

سيقدم لك مكتب الهجرة مزيداً من المعلومات

هنا يؤمن لك الطعام، السكن، مستلزمات النظافة الأساسية، وأشياء

ضرورية أخرى ومصرف الجيب

لا تغادر المعسكر بدون تصريح الخروج.

يمكنك الحصول على تصريح الخروج مباشرة في المعسكر وهذا بعد اجتياز الفحص الطبي بنتيجة إيجابية. تصريح الخروج من نوعين:

• تصريح الخروج لمدة أقصاها 24 ساعة إذا لم تكن قد أتممت مقابلتك للدخول.

5. ZÁVER

Z uvedených skutočností vyplýva, že pri vypracovaní právnej dokumentácie v arabčine, ktorá sa týka azylu, zohrávajú kľúčovú úlohu odborné kompetencie a kultúrna rozhladenosť zamestnancov zapojených inštitúcií, tlmočníkov a prekladateľov (pozri aj Tužinská 2023). Považujeme zároveň za nevyhnutné primerane zohľadňovať aj situáciu diglosného arabsky hovoriaceho prostredia, citlivo vyberať terminológiu a vyhýbať sa zložitým právnym štylizáciám s dôrazom na stručnosť, priamočiarosť a jednoznačnosť. Okrem podpory komunikačných zručností zúčastnených aktérov odporúčame zohľadňovať aj etnokultúrne aspekty arabsko-islamskej spoločnosti a reflektovať komunikačné stereotypy.

Arabská dokumentácia vypracovaná v rámci projektu RESPLAIN spĺňa aktuálne obsahové aj grafické kritériá. Dospelo sa k nim vďaka dôkladnému prepracovaniu, terminologickému zjednoteniu a štylistickému zjednodušeniu, ktoré významnou mierou znižujú riziko nesprávnych výkladov či chýb pri aplikácii právnych princípov. Tento typ

medzisektorovej odbornej spolupráce je zároveň príkladom prínosu humanitných vied pre administratívu štátnej správy – od návrhu projektu, zohľadnenia aktuálnych potrieb cez realizáciu aplikovaného výskumu až po tvorbu konkrétnych výstupov.

Bibliografia

AL-HAQ AL-ABED, Fawwaz – AL-HAYEK SALAH, Reema (2012): Gender in Arabic. From a Language Planning Perspective. In: *Dacoromania*, serie nuová, roč. XVII, č. 2, s. 245 – 264.

BADAWI, Elsaïd (1973): *Mustawaját al-‘arabíja al-mu‘ášira fí Mišr*. [Úrovne arabského jazyka v Egypte]. Al-Qáhira: Dár al-Ma‘árif. 223 s.

BOUSSOFARA-OMAR, Naima (2006): Diglossia. In: K. Versteegh et al (eds.): *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. Zv. I. Leiden: Brill, s. 629 – 637.

BRIEŠKA, Marek (2009a): Genéza subštandardnej orálnej nehovorovej arabčiny. In: *Studia Orientalia Slovaca*, roč. 8, s. 271 – 292.

BRIEŠKA, Marek (2009b): Arabská dvojvariantná komunikácia v prácach akadémie arabského jazyka – prvá dekáda 21. storočia. In: *Jazykovedný časopis*, roč. 60, č. 1, s. 75 – 86.

DITTERS, Everhard (2008): Mašdar. In: K. Versteegh et al (eds.): *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. Zv. III. Leiden: Brill, s. 164 – 169.

DROZDÍK, Ladislav (2006): Arabčina a diglosívna komunikácia v súčasnom arabskom svete. In: L. Drozdík – V. Krupa – A. Rácová (eds.): *Jazyková politika a problémy komunikácie*. Bratislava: Zing Print, s. 10 – 80.

FERGUSON, Charles (1959): Diglossia. In: *Word*, roč. 15, s. 325 – 340.

GAŽÁKOVÁ, Zuzana – PAULINY, Ján (2013): *Arabský jazyk a kultúra*. Bratislava: Univerzita Komenského. 230 s.

MADSEN, Dorte (1997): A Model for Translation of legal texts. In: Z. Jettmarova – K. Kaindl – M. Snell-Hornby (eds.): *Translation as Intercultural Communication: Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, s. 291 – 299.

MITCHELL, Terence Frederick (1986): What is Educated Spoken Arabic? In: *Journal for the Sociology of Language*, roč. 61, s. 7 – 32.

Al-Mundžid fí ‘l-lughā wa ‘l-a‘lām. [Slovník jazyka a významných osobností] (1997) Bajrút: Dár al-Mašriq. 714 s.

PARKINSON, Dilworth B. (2003): Verbal features in oral fušḥā in Cairo. In: *International Journal of the Sociology of Language*, roč. 163, s. 27 – 41.

SCHÄFFNER, Christina – ADAB, Beverly (1997): Translation as intercultural communication – Contact as conflict. In: Z. Jettmarova – K. Kaindl – M. Snell-Hornby (eds.): *Translation as Intercultural Communication: Selected Papers from the EST Congress, Prague 1995*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, s. 325 – 337.

SULEIMAN, Yasir (2006): Arabiyya. In: K. Versteegh et al (eds.): *The Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*. Zv. I. Leiden: Brill, s. 173 – 178.

ŠVEDA, Pavol – TUŽINSKÁ, Helena (2021): Public Service Interpreting in the Context of Social and Political Tensions. In: P. Šveda et al. (eds.): *Changing paradigms and approaches in interpreter training. Perspectives from Central Europe*. London: Routledge, s. 25 – 42.

Táborové poriadky pre záchytný tábor v Humennom a pobytové tábory v Rohovciach a Opatovskej Novej Vsi. Zbierka interných predpisov Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

TUŽINSKÁ, Helena (2020): *Medzi riadkami. Etnografia tlmočenia azylových súdnych pojednávaní.* Bratislava: AKAMedia. 360 s.

TUŽINSKÁ, Helena (2023): Interpreters as cultural experts? Asylum practices in Slovakia. In: *Jindal Global Law Review*, Roč. 14, č. 2, s. 241 – 257.

VERSTEEGH, Kees (1997): *The Arabic language.* Edinburgh: Edinburgh University Press. 288 s.

WEHR, Hans (1980): *Dictionary of Modern Written Arabic.* Beirut: Librairie du Liban. 1130 s.

Internetové a iné zdroje

Európske pravidlá tvorby ľahko čitateľných a ľahko zrozumiteľných informácií. Dostupné na: https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2017/06/SK_Information_for_all.pdf [cit. 30. 11. 2024].

Ekonomická encyklopédia. Dostupné na: <https://www.ekonomicka.sk/zachytny-tabor/> [cit. 1. 12. 2024].

Gender Sensitive Guidelines. United Nations Economic and Social Commission for Western Asia. Dostupné na: https://www.unescwa.org/sites/default/files/services/doc/guidelines_gender-sensitive_language_e-a.pdf [cit. 28. 11. 2024].

Haqquka fi 'l-baqá' fi markaz al-istiqbál [Tvoje právo zostať v prijímacom centre]. Dostupné na: <https://italy.refugee.info/ar/articles/5388911887383> [cit. 10. 7. 2024].

Júriú 2024 tuwadždžih al-anžár naħwa našab mu'askar i' tiqál názi [Euro 2024 upriamuje pozornosť na pamätník nacistického koncentračného tábora]. Al-Džazíra, 25/6/2024. Dostupné na: <https://www.aljazeera.net/sport/2024/6/25/buchenwald-concentration-camp> [cit. 28. 11. 2024].

Marákiz quđum al-ládži'in wa marákiz al-quđum, ittichádh al-qarár wa 't-tarħil [Centrá príchodu utečencov a centrá príchodu, rozhodovacie konanie, vyhostenie]. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. Dostupné na: <https://www.bamf.de/AR/Themen/AsylFluechtlingsschutz/Ankunftszentren/ankunftszentren-node.html> [cit. 20. 11. 2024].

Mu'askarát al-iħtidžáz wa 'l-'amal fi šamál Ifriqijá [Záchytné a pracovné tábory na severe Afriky]. United States Holocaust Memorial Museum. Dostupné na: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/ar/article/labor-and-internment-camps-in-north-africa> [cit. 20. 11. 2024].

Poučenie žiadateľa o udelenie azylu o právach a povinnostiach. Dokument Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, dokumenty na stiahnutie, slovenská verzia, 17 s. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?poucenie-ziadateľa-o-udelenie-azylu-o-pravach-a-povinnostiach> [cit. 8. 11. 2025].

Poučenie žiadateľa o udelenie azylu o právach a povinnostiach. Dokument Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, dokumenty na stiahnutie, arabská verzia, 9 s. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?poucenie-ziadateľa-o-udelenie-azylu-o-pravach-a-povinnostiach> [cit. 8. 11. 2025].

Zariadenia migračného úradu. 25/6/2024. Dostupné na: <https://www.minv.sk/?zariadenia-migracneho-uradu-1> [cit. 14. 11. 2024].

Zbierka interných predpisov Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.